

Projekt: STAN Bezpieczeństwa w szkole

Pomyślne rzeczy zdarzają się, gdy są zaplanowane;
niepomyślne - zdarzają się same...

Nazwę projektu STAN Bezpieczeństwa można rozszyfrować jako **ST**ała **AN**aliza **B**ezpieczeństwa. Zasadnicza idea tkwi w użytych dwóch słowach: stałość i analiza. Bowiem tworzenie programu bezpieczeństwa w szkole sprowadzić można do problemu stałej czujności i dokładnej analizy napływających informacji. Program może być zmieniony nawet w ciągu roku, jeśli okaże się, że pojawiły się nowe okoliczności i problemy. Aktualizacja programu to główny warunek sukcesu w tworzeniu bezpiecznych warunków dla przebywających w szkole ludzi. Osoby zaangażowane w przygotowanie projektu STAN B powinny się cechować sporą wyobraźnią w tym względzie, a nawet lekkim „czarnowidztwem”. W tym przypadku lepiej nieco przesadzić niż optymistycznie zlekceważyć, a skutki opłacić czymś zdrowiem lub życiem. Zaczniemy od opracowania mapy.

Mapa STAN B

Prezentowana mapa służy do wstępnego rozpoznania i oszacowania poziomu bezpieczeństwa funkcjonowania szkoły. **Koszty zapobiegania niebezpiecznym zjawiskom są zawsze mniejsze od ceny jaką można zapłacić za zaniechanie działania i lekceważenie problemów.** Jak wiadomo skuteczna profilaktyka opiera się na dobrej diagnozie stanu sytuacji. Dobra diagnoza to diagnoza uczciwa, rzetelna, odważna.

Znana jest ogólnie nie najlepsza kondycja finansowa szkół. Poprawa STANU B w większości przypadków nie wiąże się z dodatkowymi wydatkami. Wiąże się natomiast z **wdrożeniem pewnego stylu myślenia i działania**, np. umiejętnością oglądania sytuacji z perspektywy zapewniania bezpieczeństwa i kreowania bezpiecznych zachowań u uczniów, nauczycieli i rodziców. Stojąc Tu i Teraz w Tym Miejscu – dostrzec zdarzenia w perspektywie!

Pamiętajmy także iż nie wszystkie sprawy w tym zakresie regulują przepisy. Poprawność dokumentacyjna to też zbyt mało. Najważniejsze to stała czujność i wyobraźnia!

Proponowana mapa obejmuje siedem obszarów do analizy. Jest to:

- I. Sytuacja ogólna szkoły związana z jej lokalizacją
- II. Stan materialno-techniczny budynku, urządzeń, wyposażenia
- III. Znajomość przepisów BHP i przeciwpożarowych
- IV. Realizacja funkcji opiekuńczo-wychowawczych
- V. Realizacja funkcji dydaktycznych
- VI. Wypadki w szkole
- VII. Kondycja zdrowotna nauczycieli

Przykład wypełniania i podsumowywania danych w hipotetycznej szkole w Dobrej Wsi

Obszar analizy	Ocena		
	Dobra ^{1/}	Średnia ^{2/}	Zła ^{3/}
I. Sytuacja ogólna			
1.1. Lokalizacja szkoły na mapie zagrożeń	+		
1.2. Bezrobocie wśród rodziców			+
1.3. Przypadki zaburzenia funkcji rodziny			+
1.4. Szkoła w jednym budynku z innym typem szkoły	+		
1.5. Zatłoczenie szkoły	+		
Wynik dla sytuacji ogólnej→	3	0	2
^{1/} właściwe miejsca kolorujemy na zielono	pasmo korzystne		
^{2/} właściwe miejsca kolorujemy na żółto	pasmo ostrzegawcze!		
^{3/} właściwe miejsca kolorujemy na czerwono	pasmo alarmu!!!		

W przypadku naszej szkoły w Dobrej Wsi

- 1.1. ze względu na lokalizację; ocena - dobra
- 1.2. bezrobocie sięga niemal 40% rodziców, ocena - zła.
- 1.3. przypadki zaburzeń funkcji rodziny – bardzo liczne, ocena – zła.
- 1.4. szkoła ma samodzielny budynek, ocena – dobra.
- 1.5. zatłoczenie szkoły, ocena - dobra

Wnioski:

Z tej analizy wyłaniają się „na gorąco” następujące wnioski:

- szkoła w programie wychowawczym musi zwrócić szczególną uwagę na pracę z dziećmi ze środowisk zagrożonych patologią i bezradnością życiową, dostarczając im wiedzę i umiejętności umożliwiające wyjście poza krąg modelu życia jakiego doświadczają we własnej rodzinie.
- prawdopodobnie nie zagraża szkole problem związany z falą i przemocą (dzieci młodsze odizolowane od starszych)
- być może szkoły nie dotknie także problem narkotyków, sekt ... (szkoła odizolowana od wpływów typowych dla „wielkiego miasta”)

MAPA 1

Obszar analizy	Ocena		
	Dobra	Średnia	Zła
I. Sytuacja ogólna			
1.1. Lokalizacja szkoły na mapie zagrożeń			
1.2. Bezrobocie wśród rodziców			
1.3. Przypadki zaburzenia funkcji rodziny			
1.4. Szkoła w jednym budynku z innym typem szkoły			
1.5. Zatłoczenie szkoły			
Wynik dla sytuacji ogólnej→			

KOMENTARZ DO MAPY 1

Ad 1.1.: lokalizacja szkoły na mapie zagrożeń w skali kraju, rejonu, miasta, najbliższej okolicy szkoły. Jak podają statystyki policyjne - największe zagrożenia dotyczą dużych miast, tzw. ciemnych stref (przoduje województwa mazowieckie,

śląskie, lubelskie, dolnośląskie), tzw. ciemnych okolic o dużym wskaźniku patologii i nasyceniu zagrożeniami (niebezpieczne dzielnice miast). W analizie otoczenia szkoły warto także wziąć pod uwagę zagrożenia wynikające z bliskości niebezpiecznego przejścia przez jezdnię, parku przez który uczniowie dochodzą do szkoły (np. ekshibicjoniści w krzakach, pijackowie wyłudzający pieniądze od uczniów) oraz krążące wokół szkoły osoby werbujące do sekt. Wszystkie te wydarzenia można prześledzić wykorzystując odpowiednio skonstruowaną anonimową ankietę (przykład podamy w dalszej części).

Ad 1.2.: bezrobocie wśród rodziców, zwłaszcza trwałe (pokoleniowe) to ważny czynnik wpływający na **defaworyzację społeczną** dziecka pochodzącego z takiej rodziny. Można zakładać występowanie bardzo określonych problemów (i z dzieckiem i w rodzinie). Wysoki poziom bezrobocia wśród rodziców jest istotną wskazówką do konstruowania programu wychowawczo-opiekuńczego szkoły wokół opieki, ochrony, pomocy i edukacji umiejętności życiowych (przeciw życiowej bezradności i przekazywanego w rodzinie stylu życia).

Ad 1.3. zaburzenia funkcji rodziny polegają na nie realizowaniu przez rodziców dziecka podstawowych obowiązków opiekuńczo-wychowawczych: karmienia, leczenia, dbania o podstawową higienę, wypoczynek i bezpieczeństwo dziecka. Największe zaburzenia spotykane są w rodzinach, przepojonych alkoholem, przemocą (fizyczną i psychiczną) oraz w rodzinach niewydolnych wychowawczo, o wyjątkowo dużej bezradności życiowej. Podstawowe zadanie szkoły w tym zakresie to otoczyć takie dzieci maksymalną opieką i pomocą, także prawną! Jest też drugi obraz zaburzenia funkcji rodziny, polegający na zaniedbywaniu dziecka w aspekcie emocjonalnym. Rodzice – zajęci własną pracą, zapewniają dziecku poziom materialnych potrzeb nawet w nadwyżce, ale nie dają dzieciom tego, co dla nich najważniejsze: miłości, zainteresowania, uwagi.

Ad 1.4. połączenie szkół o różnych poziomach nauczania (i różnym wieku uczniów) jest uznawane – wg statystyk występowania zagrożeń, za czynnik sprzyjający występowaniu przemocy wobec młodszych dzieci i tzw. fali w szkole. W szkole łączonej obserwowane jest zjawisko klimat depersonalizacji: wzajemnej nieznajomości uczniów i kadry pedagogicznej, także między sobą. Sytuacja ta sprzyja także swobodnemu poruszaniu się osób spoza szkoły (m.in. dealerów narkotyków). Pewnym rozwiązaniem jest wprowadzenie noszenia identyfikatorów z nazwiskiem ucznia i nazwiskiem wychowawcy oraz wprowadzenie obowiązku rejestrowania się osób wchodzących do szkoły, a nie będących uczniami lub pracownikami szkoły.

Ad 1.5. zatłoczenie szkoły, zatłoczenie klas (małe pomieszczenia w stosunku do liczby uczniów), zatłoczenie korytarzy (do spędzania przerw międzylekcyjnych) to istotny czynnik wpływający na naturalną wypadkowość wynikającą z dużego zagęszczenia ludzi na m²: potrącenia, stłuczenia, obicia to jedno; z drugiej zaś strony – nadmierne zatłoczenie (i związany z tym najczęściej hałas) obniża wskaźniki higieny pracy umysłowej, możliwość odpoczynku w czasie przerwy (zarówno u uczniów, jak i nauczycieli). Im bardziej wzrasta zatłoczenie szkoły, tym więcej można się spodziewać występowania agresji w kontaktach międzyludzkich. Niebezpieczeństwo zaś wzrasta szczególnie podczas konieczności ewakuacji ludzi ze szkoły.

Nawiasem mówiąc typowa polska szkoła jest najbardziej hałaśliwa na świecie!
Mam tu na myśli przerwy międzylekcyjne. Natomiast – jak mi się wydaje – typowa polska szkoła jest najbardziej cicha na lekcjach!
Prawdopodobnie w tym obszarze problemów należy szukać rozwiązania: dzieci, które nie mogą się poruszać i swobodnie mówić w czasie lekcji, muszą odreagować milczenie i bezruch w czasie przerwy dla własnego zdrowia!

MAPA 1

Robocze wnioski:

1.1.

1.2.

1.3.

1.4.

1.5.

MAPA 2

Obszar analizy	Ocena		
	Dobra	Średnia	Zła
II. Stan materialno-techniczny			
2.1. Budynku			
2.2. Sal lekcyjnych i innych pomieszczeń			
2.3. Boiska szkolnego			
2.4. Szkolnego autobusu			
2.5. Wyposażenie pracowni w sprzęt i pomoce dydaktyczne			
Wynik dla stanu materialno-technicznego →			

KOMENTARZ DO MAPY 2

Ta mapa służy do oceny wszystkich miejsc, gdzie przebywają uczniowie i nauczyciele oraz inni pracownicy szkoły pod kątem stanu materialnego i technicznego, które gwarantuje bezpieczeństwo fizyczne przebywających tam osób. Na ogół szybko poruszamy się w przestrzeni budynku szkolnego, zwracając uwagę raczej na zachowania uczniów niż inne okoliczności. Teraz proponuję uważny spacer po wszystkich miejscach w szkole z szeroko otwartymi oczami i uruchomioną wyobraźnią. Przełącz widzenie na inną opcję! Myśl jak uczeń (dziecko, młody człowiek), który raczej ... nie myśli i nie analizuje konsekwencji tylko: biegnie, zaczepia się, pociąga, szarpie, ślizga się, wpada, przeskakuje itd. itp.!

Ad 2.1. budynek: wejście, opadające tynki lub inne elementy architektoniczne grożące zawaleniem, aktualnie przeprowadzane prace remontowe itp.

Ad 2.2. sale lekcyjne – ławki, stoliki (niebezpieczne wystające elementy, chybotliwe krzesła), szafki, wykładziny, karnisze, . Inne pomieszczenia takie jak: stołówka, świetlica, biblioteka, szatnia, toalety, natryski, korytarze, schody i poręcze; stan podłóg, sufitów, okien, drzwi, klamek, drzwi z szybami, gabloty na korytarzu (a zwłaszcza ich wystające elementy na wysokości głów uczniów).

Ad 2.3. stan boiska, nawierzchni, sprzętu trwałego, urządzeń sportowych, a także okalającej boisko siatki (ogrodzenia), przez które często uczniowie wchodzi „na skróty” do szkoły.

Ad 2.4. stan szkolnego autobusu lub innego pojazdu, który jest wykorzystywany do dowozu dzieci do szkoły. Prasa dostarcza wiele informacji na temat braku wyobraźni w tym zakresie: wypadki związane są z ze złym stanem technicznym autobusu (od zatrucia spalinami do wypadnięcia dziecka z autobusu). Zdarza się także, że praktykowany sposób dowozu dzieci do szkoły urąga jakimkolwiek bezpieczeństwu (np. dowóz dzieci w przyczepie ciągniętej przez traktor).

Ad 2.5. wyposażenie pracowni w sprzęt i pomoce dydaktyczne. Dobre, dostatecznie wyposażenie jest na pewno korzystne dla oceny stanu materialnego szkoły. W tym wypadku chodzi raczej o to, czy ów sprzęt nie stanowi zagrożenia dla bezpieczeństwa użytkowników ze względu na: budowę, ciężar, ustawienie, stan techniczny i ... pomysłowość uczniów!

MAPA 2

Robocze wnioski:

2.1.

2.2.

2.3.

2.4.

2.5.

MAPA 3

Obszar analizy	Ocena		
	Dobra	Średnia	Zła
III. Kompetencje prawno-organizacyjne			
3.1. Znajomość przepisów i zastosowań u nauczycieli			
3.2. Znajomość przepisów i zastosowań u uczniów			
3.3. Rozwiązania organizacyjne			
Wynik dla kompetencji prawno-organizacyjnych			

KOMENTARZ DO MAPY 3

Ta mapa bada sytuację w zakresie praktycznej wiedzy i umiejętności w zakresie stosowania się do przepisów regulujących pracę szkoły w jej rozmaitych aspektach. Od nadrzędnych, ogólnie obowiązujących ustaw, kodeksów do dokumentów wewnątrzszkolnych opracowanych przez nauczycieli i uczniów.

Ad 3.1. i 3.2. Tę część Mapy można nazwać stanem świadomości prawnej i prawno-organizacyjnej w zakresie gwarancji bezpieczeństwa w szkole (bo ten jest przedmiotem naszych rozważań). Ale najważniejsza sprawa to praktyczne umiejętności w zakresie poruszania się po tym obszarze. Zapewne najlepszą metodą praktycznego sprawdzenia kompetencji kadry szkolnej w tym zakresie jest postawienie pytań „na każdy temat”.

Ad 3.3. Rozwiązania organizacyjne są regulowane odpowiednimi przepisami ogólnymi (jak np. konieczność powołania zespołu powypadkowego, obowiązek sporządzenia sprawozdania EN-6 z wypadków uczniów; częstotliwość i zakres szkoleń z zakresu BHP, rozmieszczenie sprzętu przeciw-pożarowego, oznakowanie dróg ewakuacyjnych); a niektóre działania zależą od decyzji dyrektora (np. próbne alarmy, symulacje zagrożeń, szkolenia uczniów w zakresie podstawowych zasad bezpieczeństwa, stałe szkolenia w zakresie udzielania pierwszej pomocy). W tym obszarze interesuje nas odpowiedź czy szkoła ma wypracowane Kalendarium Prewencji z zaplanowanymi zadaniami do realizacji w danym miesiącu, czy też działania mają raczej charakter doraźny, prowokowany konkretnymi zdarzeniami.

MAPA 3
Robocze wnioski:
3.1.
3.2.
3.3.

MAPA 4

Obszar analizy	Ocena		
	Dobra	Średnia	Zła
IV. Realizacja funkcji opiekuńczo-wychowawczych			
4.1. Rozpoznanie środowiska domowego uczniów			
4.2. Prowadzenie rejestru dzieci chronionych			
4.3. Wydolność szkoły w zakresie sprawowania opieki			
4.4. Działania profilaktyczne dla uczniów			
4.5. Działania związane ze współpracą i edukacją rodziców			
Wynik realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych			
→			

KOMENTARZ DO MAPY 4

Ta mapa dotyczy wypełniania przez szkołę zadań opiekuńczo-wychowawczych oraz związanych z szeroko rozumianą współpracą i edukacją rodziców.

Ad 4.1. jak można oszacować jakość rozpoznania środowiska domowego uczniów? Czy są to pełne dane, zbierane systematycznie od początku przybycia ucznia do szkoły – w czasie wizyt i kontaktów z rodzicami/opiekunami ucznia; wywiad środowiskowy; ankietowanie rodziców i uczniów?

Ad 4.2. czy prowadzony jest rejestr dzieci chronionych, a dane na ich temat są traktowane przez Radę Pedagogiczną jako poufne, jedynie do ich wiadomości jako wskazówka do specyfikacji oddziaływań wychowawczych i dydaktycznych?

Ad 4.3. wydolność szkoły w zakresie sprawowania opieki tj. zapewnianie należytej opieki lekarskiej, psychologicznej i innej specjalistycznej; dożywianie, w razie potrzeby zapewnianie odpowiedniej ochrony prawnej i działań interwencyjnych, kontakt z policją. A także - dobór programów profilaktycznych do autentycznych problemów uczniów i ich rodzin. Czy istnieje np. wypracowany system porozumiewania się z rodzicami w przypadku stwierdzenia nieobecności ucznia? Czy

szkoła jest raczej przytłoczona problemami uczniów i ew. ich rodzin czy przeciwnie – funkcjonuje w tym obszarze sprawnie i kompetentnie?

Ad 4.4. oszacowanie wartości podejmowanych działań (programów) profilaktycznych dla uczniów można sprowadzić do przeglądu problemów (czy są dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów i konkretnych problemów danej społeczności) oraz czy są realizowane systemowo; np. 20 minut dla uczniów na każdej godzinie dla wychowawcy klasy; na zebraniach (lub mini konferencjach z rodzicami), przekazywane w postaci ulotek, plakatów, poruszanych w szkolnej gazecie itp..

Ad 4.5. działania związane ze współpracą i edukacją rodziców można oszacować analizując efekty pracy Rady Rodziców, formy angażowania rodziców do współpracy ze szkołą (konkretne przykłady efektów tej współpracy, formy integracyjno-edukacyjne przeznaczone dla rodziców, klimat obecności rodziców w szkole (czy rodzice pojawiają się w szkole tylko z powodu rutynowych zebrań lub wezwań z powodu kłopotów z uczniem; czy też przychodzą z innych – przyjemniejszych dla nich powodów; np. szkoła organizuje jakieś zajęcia dla rodziców, konferencje, dni szkoły itd.)

MAPA 4

Robocze wnioski:

4.1.

4.2.

4.3.

4.4.

4.5.

MAPA 5

Obszar analizy	Ocena		
	Dobra	Średnia	Zła
V. Realizacja funkcji dydaktycznych			
5.1. Stałość kadry dydaktycznej			
5.2. Stałe doskonalenie kadry dydaktycznej			
5.3. Poziom współpracy między nauczycielami			
5.4. Wyniki pracy dydaktycznej szkoły			

KOMENTARZ DO MAPY 5

Ad 5.1., 5.2. i 5.3. stałość kadry dydaktycznej, zwłaszcza dobrej, zaangażowanej, z aspiracjami do stałego doskonalenia się to marzenie każdego dyrektora szkoły. Wtedy tworzy się prawdziwy zespół, którego efekty pracy trudno przecenić! Najtrudniejsza sytuacja panuje w szkole posiadającej kadre nie zainteresowaną doskonaleniem zawodowym i osobistym oraz w dodatku - w dużym procencie kadre „lotną” (osoby pracujące w kilku szkołach), słabo zaangażowaną w pracę szkoły jako całości.

W szkole, która charakteryzuje się wysokim poziomem współpracy między nauczycielami łatwiej jest wprowadzać zintegrowane projekty dydaktyczne, ogólnoszkolne programy profilaktyczne i wypracowywać wspólne standardy działań. Nauczyciele czują się odpowiedzialni za właściwą organizację procesu

dydaktycznego i jego efekty. W ramach współpracy między nauczycielami pojawiają się takie formy doskonalenia jak wzajemne hospitacje koleżeńskie, WDN. Szkołę cechuje klimat stale uczącej się organizacji.

Ad 5.4. wyniki pracy dydaktycznej szkoły można oszacować pod względem kryterium bezwzględego – porównując uzyskane efekty dydaktyczne z innymi szkołami; wyniki w olimpiadach i konkursach szkolnych (rankingach szkół danego typu w województwie czy kraju); albo kryterium względnego, czyli oceniać wyniki nauczania biorąc pod uwagę dyspozycje konkretnej grupy uczniów, ich możliwości, deficyty, stan „wyjściowy”. W przypadku szkół pracujących w trudnych środowiskach bardziej sensowne jest korzystanie z kryterium względnego.

MAPA 5
Robocze wnioski:
5.1.
5.2.
5.3.
5.4.

MAPA 6

Obszar analizy	Ocena		
	Dobra	Średnia	Zła
VI. Wypadki w szkole Uczniów i Nauczycieli			
1. stan sytuacji w tym zakresie			
2. najczęściej występujący typ wypadków			
3. „czarne punkty” - miejsce wypadków w szkole			
Podsumowanie sytuacji			

KOMENTARZ DO MAPY 6

Ad 6.1. Komentarz dotyczy tylko wypadków uczniów. Na temat wypadków nauczycieli w dostępnych dokumentach jest brak danych. Niepokojący jest stały wzrost liczby wypadków śmiertelnych i ciężkich. Z ogólnej liczby wypadków najczęściej mają miejsce złamania, zwichnięcia, stłuczenia, zmiżdżenia, skręcenia, rozerwania i rany.

Niebezpieczne miejsca w szkole – „czarne punkty”, należy poddać bardzo szczegółowej analizie. Do prac nad programem poprawiającym sytuację w tym obszarze proponuję wciągnąć samych zainteresowanych – dzieci i nauczycieli, a zwłaszcza dzieci, uczniów, samorząd uczniowski. Na pewno zainteresują się ochroną własnego zdrowia i życia – o ile zostaną potraktowani jak partnerzy we wspólnym myśleniu o bezpieczeństwie w szkole.

MAPA 6
Robocze wnioski:
6.1.
6.2.
6.3.

MAPA 7

Obszar analizy	Ocena		
	Dobra	Średnia	Zła
VII. Kondycja zdrowotna nauczycieli			
1. najczęstsze problemy zdrowotne nauczycieli			
2. wypalenie zawodowe			

KOMENTARZ DO MAPY 7

Ad 7.1. Projekt STAN B nie byłby pełny bez uwzględnienie w nim stanu psychofizycznego nauczycieli, czyli zdrowia ciała pedagogicznego!. Zdrowie jest najwyższą wartością dla każdego człowieka (zwłaszcza w sytuacji jego uszczerbku lub utraty). Praca nauczycieli jest społecznie spostrzegana jako miłe zajęcie, z ogromną ilością czasu wolnego i wakacji. Ale każdy zaangażowany w swą pracę nauczyciel dokładnie wie na czym to „miłe” zajęcie polega. Oto kilka obrazków:

- codzienna praca w nieustannym stresie spowodowanym koniecznością realizacji wielu zadań dydaktycznych i wychowawczych, (z których niewiele ma charakter rutynowy); praca w hałasie i „na wysokich emocjach”;
- programy nauczania wręcz „tyją”, zamiast być „odchudzane”;
- praca z dziećmi o coraz słabszej kondycji zarówno fizycznej, jak i psychoemocjonalnej, będący efektem stylu życia (siedzący tryb życia, komputery, telewizja), jak też efekt coraz lepszej opieki neonatalnej i postępów medycyny. Innymi słowy z jednej strony obniża się poziom śmiertelności niemowląt, ale wzrasta liczba dzieci ze schorzeniami neurologicznymi (około 10-15% populacji dzieci przejawia różne objawy dysleksji, u ok. 20% dzieci stwierdza się zespół ADHD, co 8 dziecko ma obniżony nastrój, wzrasta liczba samobójstw młodzieży);
- nieadekwatne programy instytucji kształcenia nauczycieli do faktycznych potrzeb umiejętności i kompetencji nauczyciela w rzeczywistości szkolnej;
- relatywnie niskie uposażenie, stanowiące określoną barierę finansową dla doskonalenia własnych kompetencji i wzbogacania warsztatu pracy, a także rozwoju osobistego.

Wielu elementów nie wymieniono, ale te już wystarczą do nakreślenia klimatu pracy nauczyciela, którego efektem są charakterystyczne problemy zdrowotne. Na pierwszym miejscu plasują się choroby związane z przeciążeniem i stresem (nerwice wegetatywne, choroby układu krążenia, choroby kręgosłupa), dalej – choroby gardła i alergie. Co może dodać zdrowia i energii nauczycielom? Możemy rozważyć wprowadzenie programu doskonalenia umiejętności zawodowych; wzrost kompetencji zmniejsza poziom stresu, a także: zajęć z zakresu pracy z głosem i technik relaksacyjnych, siły i odporności psychicznej. Po czym rozpoznać narastający problem wypalenia zawodowego? Oto kilka wskaźników: narastające wśród zespołu ludzi zmęczenie (przemęczenie), drażliwość, wzrost konfliktów interpersonalnych, wzrost zwolnień z tytułu choroby, pewna obojętność i niechęć do podejmowania nowych zadań, nastrój apatii i bezradności. Najlepszą metaforą jest obraz ludzi „rozładowanych” z energii. Ale uwaga, nie - z kompetencji!

MAPA 7

Robocze wnioski:

7.1.

7.2.

MAPA - ZESTAWIENIE

Obszar analizy	Ocena		
	Dobra	Średnia	Zła
I. Sytuacja ogólna			
1.1. Lokalizacja szkoły na mapie zagrożeń			
1.2. Bezrobocie wśród rodziców			
1.3. Przypadki zaburzenia funkcji rodziny			
1.4. Szkoła w jednym budynku z innym typem szkoły			
1.5. Zatłoczenie szkoły			
Wynik dla sytuacji ogólnej →			
II. Stan materialno-techniczny	Dobra	Średnia	Zła
2.1. Budyńku			
2.2. Sal lekcyjnych i innych pomieszczeń			
2.3. Boiska szkolnego			
2.4. Szkolnego autobusu			
2.5. Wyposażenie pracowni w sprzęt i pomoce dydaktyczne			
Wynik dla stanu materialno-technicznego →			
III. Kompetencje prawno-organizacyjne	Dobra	Średnia	Zła
3.1. Znajomość przepisów i zastosowań u nauczycieli			
3.2. Znajomość przepisów i zastosowań u uczniów			
3.3. Rozwiązania organizacyjne			
Wynik dla kompetencji prawno-organizacyjnych →			
IV. Realizacja funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Dobra	Średnia	Zła
4.1. Rozpoznanie środowiska domowego uczniów			
4.2. Prowadzenie rejestru dzieci chronionych			
4.3. Wydolność szkoły w zakresie sprawowania opieki			
4.4. Działania profilaktyczne dla uczniów			
4.5. Działania związane ze współpracą i edukacją rodziców			
Wynik realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych →			
V. Realizacja funkcji dydaktycznych	Dobra	Średnia	Zła
5.1. Stałość kadry dydaktycznej			
5.2. Stałe doskonalenie kadry dydaktycznej			
5.3. Poziom współpracy między nauczycielami			
5.4. Wyniki pracy dydaktycznej szkoły			
Wynik realizacja funkcji dydaktycznych →			
VI. Wypadki w szkole Uczniów i Nauczycieli	Dobra	Średnia	Zła
1. Stan sytuacji w tym zakresie			
2. Najczęściej występujący typ wypadków			
3. „Czarne punkty” - miejsce wypadków w szkole			
Podsumowanie sytuacji →			
VII. Kondycja zdrowotna nauczycieli	Dobra	Średnia	Zła
1. Najczęstsze problemy zdrowotne nauczycieli			
2. Wypalenie zawodowe			
Podsumowanie sytuacji →			

MAPA - Podsumowanie syntetyczne

Obszar analizy Ocena→	Dobra	Średnia	Zła
I. Sytuacja ogólna			
II. Stan materialno-techniczny			
III. Kompetencje prawno-organizacyjne			
IV. Realizacja funkcji opiekuńczo-wychowawczych			
V. Realizacja funkcji dydaktycznych			
VI. Wypadki w szkole U i N			
VII. Kondycja zdrowotna nauczycieli			
Podsumowanie ogólne→			

MAPA ZESTAWIENIE
Robocze wnioski:

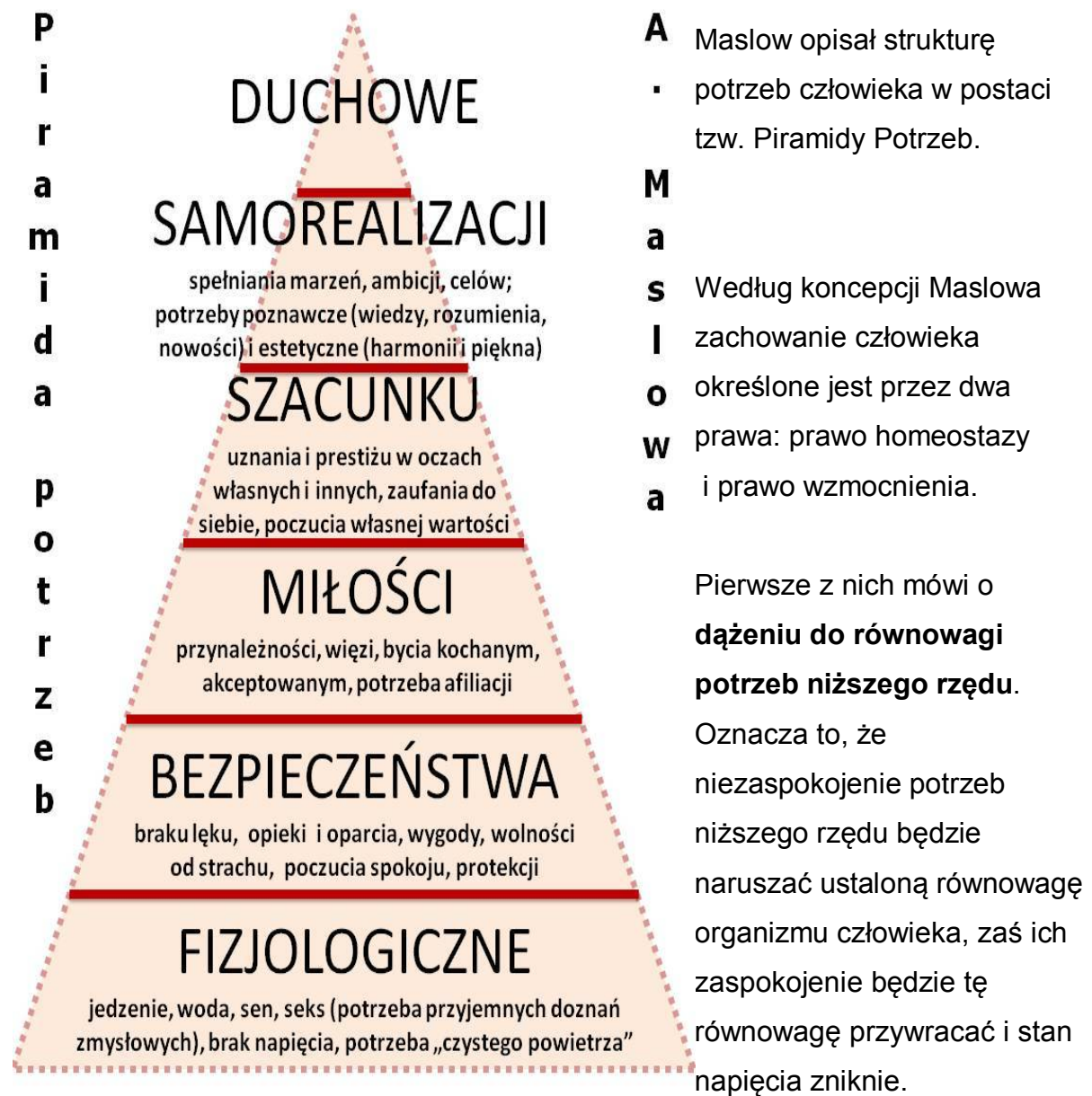
--

Przypominam o możliwości korzystania z kolorów:

- pola w kolumnie dla wartości DOBRA oznaczać kolorem zielonym
- pola w kolumnie dla wartości ŚREDNIA oznaczać kolorem żółtym
- pola w kolumnie dla wartości ZŁA oznaczać kolorem czerwonym

W ten sposób naocznie stwierdzimy gdzie **pali się czerwone światło**, gdzie **lokalizują się ostrzeżenia** i który obszar stanowi mocne strony szkoły.

Hierarchia potrzeb według Abrahama Maslowa¹

Z kolei do potrzeb wyższego rzędu ma zastosowanie prawo wzmocnienia.

Według tego prawa zaspokojenie wyższych potrzeb nie powoduje ich zaniku, lecz wręcz przeciwnie, człowiek odczuwa je jako przyjemne i będzie dążył do ich wzmocnienia. Czyli muszą być zaspokojone przede wszystkim potrzeby niższego rzędu, aby było możliwe zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu.

¹ Abraham Maslow (1908 – 1970) twórca szkoły humanistycznej w psychologii, sformułował opisany wyżej model struktury potrzeb człowieka, w postaci piramidy. Cały czas aktualnej.

Podajmy je teraz interpretacji – jak dana potrzeba może się manifestować w szkole i jakie **obszary** należy poddać analizie, aby zebrać dane na ten temat.

Przykłady:

Nazwa potrzeby	Pozytywnie odczuwane jako:
FIZJOLOGICZNE pożywienia, snu, powietrza, wypoczynku (braku aktywności), ruchu, aktywności, ciszy, brak obciążeń typu fizycznego.	POCZUCIE ZDROWIA I WYGODY, FIZYCZNY DOBROSTAN, ENERGIA, DOBRE SAMOPOCZUCIE Respektowanie potrzeb fizjologicznych jest fundamentalne dla realizacji innych (wyższych potrzeb). Dzieci z deprivacjami potrzeb w tym zakresie osiągają gorsze wyniki w uczeniu się i „gorzej” się zachowują – mają trudności z koncentracją uwagi, przejawiają nadpobudliwość psychoruchową lub przeciwnie – są ospale i nisko zmotywowane do nauki. Do analizy np:
BIOS	<ul style="list-style-type: none">- kondycja fizyczna i stan zdrowia dzieci i nauczycieli- stan parametrów dot. higieny pracy umysłowej (woda i ruch w czasie nauki, także na lekcjach, możliwość wypoczynku, stan odżywiania i dożywiania uczniów, układ przedmiotów nauczania w planach lekcji)- dostosowanie ławek do wzrostu dzieci- dostosowanie ciężaru tornistrów do parametrów fizycznych uczniów- programy dot. profilaktyki zdrowia dla uczniów i ich rodziców- zajęcia pozalekcyjne wspierające kondycję fizyczną uczniów
BEZPIECZEŃSTWA potrzeba stabilizacji, stałości, opieki, nienaruszalności fizycznej	Komentarz: Jak wynika z raportów medycznych (krajowych i światowych) kondycja fizyczna współczesnych dzieci i młodzieży jest coraz słabsza. Jest to efekt cywilizacyjny - współczesnych warunków życia, (paradoksalnie) postępów medycyny i nisko wartościowego odżywiania. Coraz więcej dzieci przejawia zaburzenia integracji sensorycznej; nadpobudliwość itd. Dzieci są zmęczone, śpią zbyt krótko, za mało się ruszają (co powoduje niedotlenienie i osłabienie pracy układów i systemów odpowiedzialnych za uczenie się) – co ma istotny związek z ich funkcjonowaniem w szkole. Także ten wymiar jest szczególnie istotny w kontekście edukacji włączającej – organizowania pracy z dziećmi z różnymi niepełnosprawnościami, przewlekłe chorych itd.
FUNDAMENT	POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA FIZYCZNEGO, OPARCIA EMOCJONALNEGO, „ŻYCIOWEGO”, PEWNA PRZEWIDYWALNOŚĆ FUNKCJONOWANIA Poczucie bezpieczeństwa jest fundamentalnym prawem każdego człowieka. Znaczny brak poczucia bezpieczeństwa uruchamia reakcję przetrwania co istotnie obniża jakość funkcjonowania człowieka w aspekcie rozwojowym. Do analizy np.: <ul style="list-style-type: none">- stan infrastruktury szkoły zapewniającej bezpieczeństwo- ocena bezpieczeństwa okolicy szkoły- programy profilaktyki dot. przeciwdziałaniu przemocy i zachowaniom typu mobbing, fala itp.; negocjacje i mediacje szkolne, trening zastępowania agresji, treningi siły i odporności psychicznej- znajomość zasad pierwszej pomocy,- znajomość zasad zachowania się w sytuacjach kryzysowych - procedury szkolne- programy opieki nad dziećmi z rodzin niewydolnych wychowawczo

PRZYNALEŻNOŚCI
potrzeba uzyskiwania
aprobaty, akceptacji,
przyjaźni, określenia
własnej tożsamości

WIĘŹ

Komentarz:

Jak wynika z raportów socjologicznych (krajowych i światowych) w szkole mniej niż połowa uczniów czuje się bezpiecznie, a zjawisko agresji młodocianych zatacza coraz większe kręgi i przestaje dotyczyć tylko dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo. Agresja jest silnie modelowana w mediach, grach komputerowych, obserwuje się zjawisko podwyższania tolerancji dla zachowań agresywnych, niektóre z nich nie uznaje się za przejaw agresji (np. lekceważące uwagi na forum klasy).

Pojawiają się nowe formy agresji jak mobbing w internecie, przez telefon komórkowy.

W wielu rodzinach agresja jest na porządku dziennym – ponad połowa rodziców nie uważa, że klapsy i krzyk są przejawami agresji.

Przed agresywnymi zachowaniami uczniów nauczycieli nie chroni już autorytet. Także tej grupie należy się doskonalenie np. w postaci treningu siły i odporności psychicznej.

POCZUCIE POZYTYWNEGO KLIMATU WSPÓŁPRACY, POCZUCIE WIĘZI I WPŁYWU, UCZESTNICTWO W ŻYCIU GRUPY, BYCIE WŁĄCZONYM, POCZUCIE ZNACZENIA: KLIMAT WZMACNIAJĄCY WIARĘ W SIEBIE, POCZUCIE SPRAWIEDLIWEGO OCENIANIA, OTRZYMYWANIA UZNANIA

Respektowanie potrzeb z tego obszaru manifestuje się poprzez poczucie integracji całego zespołu szkolnego, pozytywne i przyjazne relacje panujące w społeczności szkolnej, otwartą komunikację, klimat współpracy i odczuwaniem przyjemności z faktu „bycia razem”. Deprywacja potrzeb z tego wymiaru przejawia się izolacją, niechęcią do pracy zespołowej, rywalizacją i słabą motywacją (lub jej brakiem) do pracy; brakiem identyfikacji z grupą, jej celami i działaniem jako systemu.

Do analizy np:

- poczucie integracji: uczniów, nauczycieli i rodziców,
- formy integracji uczniów, nauczycieli i rodziców
- szkolne pomysły na włączanie do społeczności nowych uczniów i ich rodziców
- poziom współpracy w zespołach szkolnych
- szkolny system oceniania
- szkolny system kontroli

Komentarz:

Potrzeba więzi, akceptacji, przyjaznego środowiska potrzeba „bycia włączonym”. Pojawiają się nowe formy agresji jak mobbing w internecie, przez telefon komórkowy.

W wielu rodzinach agresja jest na porządku dziennym – ponad połowa rodziców nie uważa, że klapsy i krzyk są przejawami agresji.

Przed agresywnymi zachowaniami uczniów nauczycieli nie chroni już autorytet. Także tej grupie należy się doskonalenie np. w postaci treningu siły i odporności psychicznej.

UZNANIA

potrzeba znaczenia,
uznania u innych
i u siebie samego,
niezależności.

SAMOREALIZACJI

potrzeba rozwijania
swego potencjału,
zdolności, talentów,
zainteresowań

I poziom najwyższy to poziom MISJI

potrzeba bycia
połączonym z
większą całością

POCZUCIE REALIZACJI SWEGO POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO, POCZUCIE ROZWOJU, SATYSFAKCJI, PSYCHOLOGICZNY DOBROSTAN

do analizy np:

wyniki nauczania, programy realizacji specjalnych potrzeb, zdolności
i talentów, programy zajęć pozalekcyjnych, programy orientacji
zawodowej.

A także – manifestacje rozumienia różnic międzyludzkich np. programy
edukacji skonfigurowanej!

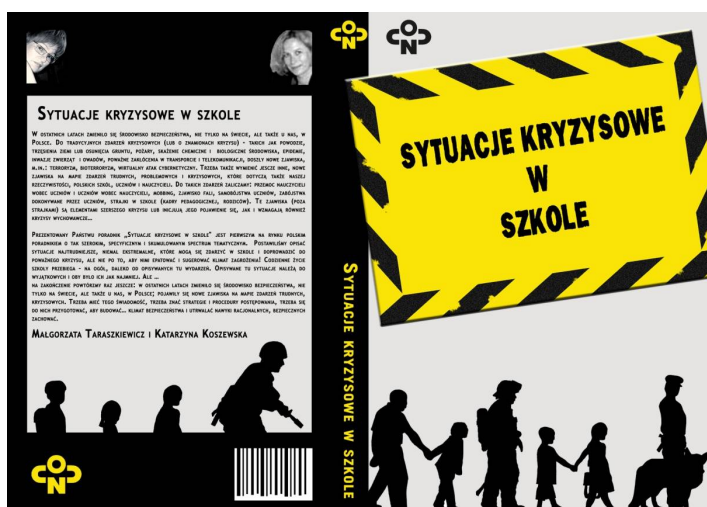
POCZUCIE ODNALEZIENIA SWEGO KIERUNKU ŻYCIOWEGO I UŁOKOWANIA SIEBIE W JAKIEJŚ WIĘKSZEJ PERSPEKTYWIE; POCZUCIE CELU I SENSU SWOJEGO ŻYCIA.

do analizy np:

zadowolenie uczniów i rodziców oraz nauczycieli z bycia i
działania w tej właśnie szkole, poczucie rozwoju, sensu i celu
pracy.

Warto sprawdzić jak te potrzeby realizowane są w szkole!

Lekceważone lub ignorowane potrzeby manifestować się mogą – w wyniku ich
skumulowania – w małej lub dużej skali, nawet mogą przybrać postać kryzysową,
np. kryzysu osobistego dziecka/ucznia, kryzysu wychowawczego, dydaktycznego,
konfliktu z rodzicami w skali klasy lub szkoły lub kryzysu osobistego nauczyciela.
BĄDŹMY UWAŻNI I BEZPIECZNI!

Polecam inne moje publikacje:

- NeuroBox – Co z tą szkołą? GE21, 2017 grupa-edukacyjna-21.mozello.com
- NeuroBox – Przestrzeń w szkole, GE21, 2017
- NeuroBox – projekt rozwojowy dla przedszkoli i szkół, 2018-2019 [https://sor-man.pl/
www.neurobox.pl](https://sor-man.pl/www.neurobox.pl)
- Siła i odporność psychiczna, Wyd. Dobra Literatura, 2019
- Mały atlas zdrowia psychicznego, Wyd. Dobra Literatura, 2019

- Atlas efektywnego uczenia - dla nauczycieli szkół podstawowych, WiP, Warszawa, 2019.

NeuroBox.pl

